

หลักการจัดเก็บภาษีอากรในตราสารหนี้

นางสาวพรนภา ผดุงเกียรติวงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-634-348-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I16795024

THE PRINCIPLE OF TAX IMPOSITION ON DEBT INSTRUMENTS

MISS PORNNAPA PADUNGKIATTIWONG

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE
REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF MASTER OF LAWS

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DEPARTMENT OF LAW

GRADUATE SCHOOL

1996

ISBN 974-634-348-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์
โดย
ภาควิชา
อาจารย์ที่ปรึกษา

หลักการจัดเก็บภาษีอากรในตราสารหนี้
นางสาวพรณา ผดุงเกียรติวงศ์
นิติศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธิตีพันธ์ เชื้อบุญชัย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ดร. สันติ ฤงสูวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์พิเศษ เสตเสถียร)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธิตีพันธ์ เชื้อบุญชัย)

.....กรรมการ
(อาจารย์พิภพ วีระพงษ์)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

.....กรรมการ
(อาจารย์พล ชีรคุปต์)

.....กรรมการ
(อาจารย์รื่นวดี สุวรรณมงคล)

พรรณภา ผดุงเกียรติวงศ์ : หลักการจัดเก็บภาษีอากรในตราสารหนี้ (THE PRINCIPLE OF TAX IMPOSITION ON DEBT INSTRUMENTS) อ.ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย, 239 หน้า. ISBN 974-634-348-3

การศึกษาวิจัยเรื่องหลักการจัดเก็บภาษีอากรในตราสารหนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแจกแจง ปัญหาในทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีตราสารหนี้และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ดังกล่าว ในการศึกษาวิจัยผู้ศึกษาได้เทียบเคียงกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากเป็น ประเทศที่มีการซื้อขายตราสารหนี้เป็นจำนวนมาก และประเทศดังกล่าวมีระบบการจัดเก็บภาษีที่มีความเหมาะสมและเป็นธรรมต่อผู้เสียภาษีมากที่สุดประเทศหนึ่ง

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ในอดีตปัญหาภาษีเกี่ยวกับตราสารหนี้ับเป็นอุปสรรคที่สำคัญ ประการหนึ่งในการพัฒนาตลาดตราสารหนี้ในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันได้มีความพยายาม ร่วมมือกันระหว่างองค์กรต่าง ๆ เพื่อขจัดปัญหาดังกล่าวด้วยการแก้ไขบทกฎหมายให้มีความชัดเจน และเป็นธรรมยิ่งขึ้น แต่ความพยายามในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวก็ยังคงเกิดปัญหาในทางปฏิบัติบาง ประการ อาทิ ปัญหาความแตกต่างในเกณฑ์การรับรู้รายได้ระหว่างระบบบัญชีและระบบภาษี ปัญหาความไม่ชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย และปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในด้านภาระภาษี ของตราสารหนี้แต่ละชนิด เป็นต้น

วิทยานิพนธ์นี้ได้เสนอแนะแนวทางดังนี้

1. ควรพิจารณาให้ระบบภาษีและระบบบัญชีมีความสอดคล้องกันโดยคำนึงถึงหลักความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีและความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ
2. ควรกำหนดวิธีการจัดเก็บภาษีในตราสารหนี้แต่ละชนิดให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ไม่ ว่าจะเป็นเรื่องตัวบุคคลผู้มีหน้าที่เสียภาษี ฐานภาษี หรือกำหนดเวลาความรับผิดในการเสียภาษี เป็นต้น
3. ควรวางมาตรการทางภาษีในตราสารหนี้ให้มีความเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ อาจกระทำได้โดย อาศัยการเทียบเคียงวิธีการจัดเก็บภาษีของประเทศต่าง ๆ อาทิ ประเทศ สหรัฐอเมริกา

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิติ พิมพ์ ผดุงเกียรติวงศ์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา นิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

: MAJOR LAW
KEY WORD: TAX DEBT INSTRUMENTS / DEBT INSTRUMENTS

PORNNAPA PADUNGKIATTIWONG : THE PRINCIPLE OF TAX IMPOSITION ON DEBT INSTRUMENTS. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. TITHIPHAN CHUERBOONCHAI, 239 pp. ISBN 974-634-348-3

The research on the Principle of Tax Imposition on Debt Instruments has the purpose to identify problems relating to tax imposition of debt instruments and to find approaches to resolve the problems. In this research the laws of United State of America are compared as there are substantial trading volume on debt instruments and their tax system are appropriate and fair to tax payers.

The research finds that, in the past, the problems of tax on debt instruments impeded the development of the debt instruments market in Thailand. At present, various efforts have been made to resolve the problems by amending certain provision of laws for clearness and fairness. However, there are still some practicable problems arisen, e.g. problem on the difference in recognition of income between accounting system and tax system, ambiguity in law enforcement, and unequal tax burden for each type of debt instruments.

This thesis proposes the following approaches:

- 1) Accounting system and tax system should be reviewed and amended for consistency, taking into consideration the tax principle on fairness and the practicality thereof.
- 2) Method of imposition on each debt instruments should be made clearer, such as tax payer, tax base or tax point, etc.
- 3) Tax measure on each type of debt instruments should be equivalent which may be compared with the tax measures in other countries such as U.S.A.

ภาควิชา.....นิติศาสตร์
สาขาวิชา.....นิติศาสตร์
ปีการศึกษา.....2538

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดีจากท่านอาจารย์ที่เป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน อันได้แก่ ท่านรองศาสตราจารย์ พิเศษ เสตเสถียร ท่านอาจารย์พล ธีรคุปต์ ท่านอาจารย์พิภพ วีระพงษ์ ท่านอาจารย์รีนวดี สุวรรณมงคล และท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ธิตีพันธ์ุ เชื้อบุญชัย ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาให้คำวิจารณ์และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและเพิ่มเติมเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่านอาจารย์พิภพ วีระพงษ์ ซึ่งได้กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ รวมถึงการชี้แนะถึงข้อคิดปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับภาวะภาชิตราสารหนี้ และท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ธิตีพันธ์ุ เชื้อบุญชัย ที่ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยได้ให้ความรู้ คำปรึกษา รวมทั้งคำแนะนำในการวิจัย ค้นคว้าและวิเคราะห์ ทำให้ผู้เขียนสามารถเขียนและเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ อีกทั้งขอขอบพระคุณท่านอาจารย์สุทธิชัย จิตรวานิช ที่ได้กรุณาผู้เขียนในการหาข้อมูลเพิ่มเติมในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอขอบพระคุณในความช่วยเหลือและให้กำลังใจจากพี่และเพื่อน ๆ ทุกท่านที่ให้คำแนะนำต่าง ๆ ตลอดจนความช่วยเหลือในการจัดทำวิทยานิพนธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เขียนขอขอบพระคุณ คุณไพรีน ตั้งกิจสัมฤทธิ์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการพิมพ์และจัดเรียงรูปเล่มวิทยานิพนธ์จนเสร็จเรียบร้อยเป็นอย่างดี

ท้ายนี้ ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณบิดา-มารดา และครอบครัวที่ได้อุปการะให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในทุกด้านตลอดมา ความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนขอมอบให้แต่บิดา - มารดา - ครอบครัว และครูบาอาจารย์ของผู้เขียนทุกท่าน และแก่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สถาบันที่ให้ความรู้และประสบการณ์ในธุรกิจหลักทรัพย์แก่ผู้เขียนตลอดมา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พรนภา ผดุงเกียรติวงศ์

22 เมษายน 2539

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
เหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาตราสารหนี้.....	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัยและวิธีการวิจัย.....	10
สมมุติฐานของการวิจัย.....	10
ทฤษฎีทางนิเทศศาสตร์ที่เกี่ยวข้องหรือเป็นหลักของการวิจัยนี้.....	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้.....	11
บทที่ 2 ลักษณะของตราสารหนี้.....	12
ความหมายและการแบ่งประเภทตราสารหนี้.....	12
1 ความหมายของตราสารหนี้.....	12
2 ประโยชน์ของตราสารหนี้.....	23
3 ประเภทตราสารหนี้.....	25
3.1 ตราสารหนี้ในประเทศไทย.....	25
3.2 ตราสารหนี้ต่างประเทศ.....	31
จุดประสงค์และวิธีการระดมทุนจากตราสารหนี้.....	37
1 วัตถุประสงค์ในการออกตราสารหนี้.....	37
2 สถาบันหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายตราสารหนี้.....	38
3 การออกและจำหน่ายตราสารหนี้เพื่อระดมทุน.....	40
3.1 ตลาดตราสารหนี้ของรัฐบาล.....	41
3.2 ตลาดตราสารหนี้ของเอกชน.....	43

บทที่ 3 ภาวะภาษีในตราสารหนี้.....	46
แนวความคิดในการจัดเก็บภาษีเกี่ยวกับตราสารหนี้.....	46
1 หลักทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีโดยทั่วไป.....	46
2 หลักการทางการเงินเกี่ยวกับการคิดราคาตราสารหนี้.....	50
2.1 แนวคิดเรื่องมูลค่าของเงินเมื่อคำนึงถึงเวลา.....	51
2.2 การคำนวณมูลค่าของตราสารหนี้.....	53
2.3 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนที่ต้องการ.....	56
2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างราคาของตราสารหนี้กับผลตอบแทนที่ ต้องการ.....	58
3 ที่มาของรายได้อันเกิดจากตราสารหนี้.....	59
3.1 ดอกเบี้ย.....	60
3.2 ส่วนลด.....	61
3.3 กำไรจากการขายตราสารหนี้.....	64
4 หลักการเบื้องต้นตามประมวลรัษฎากรเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี ตราสารหนี้.....	66
4.1 การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	66
4.2 การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล.....	69
การจัดเก็บภาษีสำหรับเงินได้ประเภทดอกเบี้ย.....	79
1 กรณีผู้มีเงินได้เป็นบุคคลธรรมดา.....	79
1.1 วิวัฒนาการในการจัดเก็บภาษีเงินได้ประเภทดอกเบี้ย.....	80
1.2 ขอบเขตการตีความเพื่อจัดเก็บภาษีเงินได้พึงประเมินประเภท ดอกเบี้ย.....	82
1.3 เงินได้พึงประเมินประเภทดอกเบี้ยที่ได้รับการยกเว้นภาษี.....	86
1.4 การจัดเก็บภาษีเงินได้ประเภทดอกเบี้ย.....	87
1.5 การคำนวณภาษี.....	89

2 กรณีผู้มีเงินได้เป็นนิติบุคคล.....	90
2.1 นิติบุคคลไทยหรือนิติบุคคลต่างประเทศที่ประกอบกิจการในประเทศไทย.....	91
2.2 นิติบุคคลต่างประเทศที่มีได้ประกอบกิจการในประเทศไทย.....	93
การจัดเก็บภาษีสำหรับเงินได้ประเภทส่วนลด.....	93
กรณีผู้มีเงินได้เป็นบุคคลธรรมดา.....	93
1.1 วิวัฒนาการในการจัดเก็บภาษีเงินได้ประเภทส่วนลด.....	95
1.2 ขอบเขตเงินได้พึงประเมินประเภทส่วนลด.....	96
1.3 การยกเว้นภาษีเงินได้ประเภทส่วนลด.....	96
1.4 การจัดเก็บภาษีเงินได้ประเภทส่วนลด.....	97
1.4.1 ภาระภาษีเงินได้ประเภทส่วนลดก่อนวันที่ออกคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยภาษีอากรที่ 30/2538.....	97
1.4.2 ภาระภาษีเงินได้ประเภทส่วนลดตามแนวคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยภาษีอากรที่ 30/2538.....	98
1.5 การคำนวณภาษี.....	99
กรณีผู้มีเงินได้เป็นนิติบุคคล.....	99
2.1 นิติบุคคลไทยและนิติบุคคลต่างประเทศที่ประกอบกิจการในประเทศไทย.....	99
2.2 นิติบุคคลต่างประเทศที่มีได้ประกอบกิจการในประเทศไทย.....	100
การจัดเก็บภาษีสำหรับเงินได้ประเภทกำไรหรือผลได้จากการขายตราสารหนี้.....	101
การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	101
1.1 วิวัฒนาการในการจัดเก็บภาษีเงินได้ประเภทกำไรหรือผลได้จากการขายตราสารหนี้.....	101

1.2	ขอบเขตเงินได้พึงประเมินประเภทกำไรหรือผลได้จากการขาย ตราสารหนี้.....	103
1.3	การยกเว้นภาษีเงินได้พึงประเมินประเภทกำไรหรือผลได้จาก การขายตราสารหนี้.....	105
1.4	การจัดเก็บเงินภาษีประเภทกำไรหรือผลได้จากการขาย ตราสารหนี้.....	108
1.4.1	ภาระภาษีเงินได้ประเภทกำไรหรือผลได้จากการขาย ตราสารหนี้ก่อนวันที่กฎกระทรวงฉบับที่ 196 ใช้บังคับ..	108
1.4.2	ภาระภาษีเงินได้ประเภทกำไรหรือผลได้จากการขาย ตราสารหนี้กฎกระทรวงฉบับที่ 196 ใช้บังคับ.....	110
1.5	การคำนวณภาษี.....	110
2)	กรณีผู้มีเงินได้เป็นนิติบุคคล.....	111
2.1	นิติบุคคลไทยและนิติบุคคลต่างประเทศที่ประกอบกิจการใน ประเทศไทย.....	111
2.2	นิติบุคคลต่างประเทศที่ไม่ได้ประกอบกิจการในประเทศไทย.....	112
	การจัดเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับตราสารหนี้.....	113
1.	กิจการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ.....	114
2.	ผลกระทบที่เกิดจากการนำภาษีธุรกิจเฉพาะมาใช้บังคับ.....	122
	อากรแสตมป์.....	123
บทที่ 4	ภาระภาษีตราสารหนี้ในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	125
	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี.....	125
1.	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	125
2.	ภาษีเงินได้นิติบุคคล.....	129

การจัดเก็บภาษีสำหรับเงินได้ประเภทดอกเบี้ย.....	132
1. การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	132
2. การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล.....	138
การจัดเก็บภาษีสำหรับเงินได้ประเภทส่วนลด.....	140
1. การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	141
2. การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล.....	148
การจัดเก็บภาษีสำหรับเงินได้ประเภทผลได้จากทุน.....	148
1. การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	149
2. การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล.....	155
บทที่ 5 ปัญหาและอุปสรรคทางภาษีในการพัฒนาตราสารหนี้ในประเทศไทย	
ปัญหาความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติของกฎหมาย.....	170
ปัญหาที่เกิดจากการพยายามหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนในการจัดเก็บภาษี.....	180
1. ภาษีเงินได้.....	181
2. ภาษีธุรกิจเฉพาะ.....	183
ปัญหาการขาดมาตรฐานในการจัดเก็บภาษีสำหรับตราสารหนี้.....	189
ปัญหาความเหมาะสมในการจัดเก็บภาษี.....	193
ปัญหาในการจัดเก็บภาษีหุ้นกู้ที่ออกควบใบสำคัญแสดงสิทธิ.....	203
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	
รายการอ้างอิง.....	219
ภาคผนวก.....	226
ประวัติผู้เขียน.....	239